

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

Piyano Anasanat Dalı

**HATIRA AHMEDLİ CAFER'İN SONAT-613 ADLI ESERİNİN
İNCELENMESİ**

Bilge ÇİVRİL

Sanatta Yeterlik Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2022

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Piyano Anasanat Dalı

HATIRA AHMEDLİ CAFER'İN SONAT-613 ADLI ESERİNİN
İNCELENMESİ

Bilge ÇİVRİL

Sanatta Yeterlik Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2022

HATIRA AHMEDLİ CAFER'İN SONAT-613 ADLI ESERİNİN İNCELENMESİ

Danışman: Prof. Güherdal ÇAKIRSOY

Yazar: Bilge ÇİVRİL

ÖZ

Bu çalışma, Hatıra Ahmedli Cafer'in Sonat – 613 adlı eserinin müzikal analizi ve piyano tekniği bakımından yorumlanması üzerine analitik bir incelemedir.

Çalışmanın giriş ve 1. Bölümünde, bestecinin Sonat – 613 adlı eserine konu olan ve tarihe Hocalı Katliamı olarak geçen olay, betimsel yöntemlerle ele alınmıştır.

İkinci bölümde; besteciye ait bilgiler ve sözü geçen olay hakkında detaylı bilgiler verilmiş, bestecinin müzik kariyeri ve eserlerine değinilmiştir.

Üçüncü bölümde ise; analize ait teorik bilgiler, besteci ile yapılan ve kayıt altına alınan ikili görüşme ve sonrasında değerlendirilmiş çağdaş bir bestecinin besteleme süresinde kullandığı teknikleri piyano aracılığı ile nasıl yansıttığını gösteren bulgular elde edilmiştir.

Son olarak; bu bulgular doğrultusunda bestecinin konu edindiği Hocalı Katliamının bir piyano eseri içerisinde, gerek vuruş sayısı gerek kromatizm, gerekse tema kullanımı gibi çeşitli bileşenlerde, eserlerinde sıklıkla görülen sembolizme dayalı öğelerle kendini nasıl açığa çıkardığına dair sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat-613, Hocalı Katliamı, Piyano, Sembolizm

THE ANALYSIS OF HATIRA AHMEDLI CAFER'S SONATE - 613

Supervisor: Prof. Güherdal ÇAKIRSOY

Writer: Bilge ÇİVRİL

ABSTRACT

This study is an analytical review of the musical analysis and interpretation of Hatıra Ahmedli Cafer's Sonat - 613 in terms of piano technique.

In the introduction and first part of the study, the incident which is the subject of the composer's work Sonate-613 and goes down in history as the Khojaly Massacre is considered by the descriptive method.

In the second part; information about the composer and detailed information about the aforementioned incident are given, the composer's musical career and works are touched upon.

Part three; the theoretical information of the analysis was evaluated after a bilateral meeting with the composer and the findings, showing how a contemporary composer exhibits the techniques, performs the techniques used on the composing process through the piano have been obtained.

Finally; according to the findings, the composer of the piano works have acquired the subject of the Khojaly Massacre and the number of strokes such as the use of various technical components need chromatism theme with items based on the common symbolism in the works conclusions have been reached about how exposed itself.

Keywords: Hatıra Ahmedli Cafer, Sonate-613, The Khojaly Massacre, Symbolizm, Piano

TEŞEKKÜR

Bu alıőmanın gerekleőmesinde büyük bir sabır ve zveriyle bana yol gösteren değerli danışmanım Prof. Güherdal akırsoy'a; bilgi paylaőımlarından tr eserin bestecisi Hatıra Ahmedli Cafer'e, teori ve analiz konularında yardımlarını esirgemeyen Yılmaz Anıl Baskı'ya teşekkür ederim.

İTHAF

Bu çalışma, Azerbaycan'ın Karabağ Bölgesi'ndeki Hocalı Kasabası'nda yaşayan ve Ermeni-Rus birliklerinin acımasız katliamına uğrayan masum ve savunmasız 2.000'e yakın insana ithaf edilmiştir.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İTHAF	iv
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	v
TABLOLAR DİZİNİ	vii
GÖRSELLER DİZİNİ	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM : PROBLEM DURUMU VE YÖNTEM	
1.1.Problem Durumu.....	2
1.2. Alt Problemler.....	2
1.3. Araştırmanın Modeli	2
1.4. Verilerin Toplanması	2
1.5. Evren ve Örneklem	2
1.6. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
2. BÖLÜM : HATIRA AHMEDLİ CAFER'İN BESTECİLİĞİ	
2.1. Hatıra Ahmedli Cafer	4
2.2. Hatıra Ahmedli Cafer'in Bestecilik Kariyeri	6
2.3. Hatıra Ahmedli Cafer'in Eser Listesi	7
2.4. Hocalı Katliamı.....	9
3. BÖLÜM : SONAT-613'ÜN ANALİZİ	10
3.1. Sonat – 613 Form Analizi	10
3.2. Sonat – 613 Müzikal Analizi	11
3.2.1. Sergi	11

3.2.2. Gelişme	20
3.2.3. Epizot	27
3.2.4. Coda	28
BULGULAR VE SONUÇ	30
KAYNAKLAR	32
EK: Hatıra Ahmedli Cafer'in Sonat-613 Adlı Piyano Eseri.....	33
ETİK BEYANI	49
ORİJİNALLIK RAPORU	50
ORIGINALITY REPORT	51
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	52

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. Form analizi tablosu	10
--	----

GÖRSEL DİZİNİ

Görsel 1. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Giriş Bölümü (Ö. 1-2)	11
Görsel 2. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Sergi Bölümü, Tema 1 (Ö. 2-25).....	15
Görsel 3. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Sergi Bölümü, Köprü (Ö. 26-34).....	16
Görsel 4. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Sergi Bölümü, Tema 2, B1 cümlesi, (Ö. 35-39).....	17
Görsel 5. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Sergi Bölümü, Tema 2, B1 cümlesi (Ö. 40-44).....	18
Görsel 6. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Sergi Bölümü, Tema 2, B2 cümlesi (Ö. 45-53).....	19
Görsel 7. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Sergi Bölümü, Tema 2, Köprü (Ö. 54-56).....	19
Görsel 8. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Gelişme Bölümü, Kesit 1 (Ö. 57-65).....	20
Görsel 9. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Gelişme Bölümü, Kesit 2 (Ö. 66-73)	21
Görsel 10. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Gelişme Bölümü, Kesit 2 (Ö. 74-80).....	22
Görsel 11. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Gelişme Bölümü, Kesit 3 (Ö. 81-96).....	23
Görsel 12. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Gelişme Bölümü, Kesit 4 (Ö. 97-101).....	24
Görsel 13. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Gelişme Bölümü, Kesit5 (Ö. 102-111)..	25
Görsel 14. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Gelişme Bölümü, Kesit 6 (Ö. 111-121).....	26
Görsel 15. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Epizot Bölümü (Ö. 122-131).....	28
Görsel 16. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, Coda Bölümü (Ö. 132-139).....	29

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

: Diyez

fff : Fortississimo

H.Ü.A.D.K: Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı

Ö. : Ölçü

ppp : Pianissimo

S.S.C.B: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

T.O.B.B: Türkiye Ekonomi Ve Teknoloji Üniversitesi

T.d. : Tema dışı

T.1 : Tema 1

Y.f. : Yeni fikir

yy: Yüzyıl

GİRİŞ

Bu çalışmada piyano için Sonat-613 adlı eserine ait form yapısı ve bu yapıyı oluşturan tematik bileşenler detaylı bir şekilde incelenmektedir.

Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat-613 adlı eserini 1992-1993 yılları arasında bestelemiştir. Tek bölmeli Sonat formunda yazılmış olan bu eser konusunu 26 Şubat 1992 yılında tarihe Hocalı Katliamı olarak geçen olaydan almıştır.

Hatıra Ahmedli Cafer yaşanan insanlık trajedisinden çok etkilenmiş ve bu trajediyi Sonat – 613 adlı piyano eserine dönüştürmüştür.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi,¹ 22-04-2010 tarihindeki kararında, Hocalı’da yaşananları, “savaş suçları ve insanlık aleyhine olan suçlarla” eş değer gördü. Fakat günümüzde Hocalı Katliamı, ile ilgili resmi bir karar alınmamıştır.

¹ aa.com.tr/tr/dunyainsanlık-tarihinin-kara-lekesi-hocali-katliami/2157715-aksam.com.tr/güncel/hocali-katliamini-kim-nasil/kabul/ediyor/haber-826324

1.BÖLÜM: PROBLEM DURUMU VE YÖNTEM

Bu bölümde Problem durumu, Alt problemler, Araştırmanın modeli, Verilerin toplanması, Evren ve Örneklem, Araştırmanın Amacı ve Önemi hakkında bilgiler yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Hatıra Ahmedli Cafer'in piyano için Sonat – 613 adlı eseri müzikal analiz bakımından belirleyici özelliklerinden hareketle ne anlatmaktadır?

1.2. Alt Problemler

Çalışma kapsamında aşağıdaki alt problemlere de yanıt aranacaktır:

Eserin besteleme sürecinde belirleyici olan temel faktörler nelerdir?

Eserin formal yapısı, tematik ve tonal açıdan görünümü nasıldır?

Eserin her bir formal yapısında kullanılan belirgin bir piyano tekniği var mıdır?

Piyano tekniğinin esere ait form üzerinde belirleyici bir rolü var mıdır?

Besteleme sürecinde hangi teknikler kullanılmıştır?

Esere ait büyük formal yapılarda “alıntılama” kullanılmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Modeli

Araştırma ikili görüşme, analiz ve literatür tarama yöntemleri ile gerçekleştirilmiş olup, betimsel bir çalışmadır.

1.4. Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı olarak kaynakçada belirtilen kitaplar, makaleler, tezmler, notalar, sözlükler, ansiklopediler ve internet sitelerinden yararlanmıştır.

1.5. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Hatır Ahmetli Cafer'in eserleri, örneklemini ise bestecinin Sonat-613 adlı piyano eseri oluşturmaktadır.

1.6. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın amacı; 21. Yüzyılın Azerbaycanlı kadın bestecisi olan Hatıra Ahmedli Cafer'in besteleme tekniklerindeki yaklaşımlarını Sonat 613 adlı piyano eseri temel alınarak incelemektir. Bu eserdeki temel form analizleri ve tematik yapılar üzerinden Hatıra Ahmetli Cafer'in çağdaş bir besteci olarak konu ettiği Hocalı Katliamını, eser içerisinde hangi yollarla ifade ettiği ve bu ifade edişlerde kullandığı tekniklerin yenilikçi ve özgür bir anlayışa sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Bu bağlamda; sembolik stilde bestelenmiş çağdaş bir sonat olması açasından Sonat-613'ün, onu seslendirecek veya inceleyecek olan sanatçılara bir kaynak oluşturmasının önemli olduğu düşünölmektedir.

2. BÖLÜM: HATIRA AHMEDLİ CAFER'İN BESTECİLİĞİ

Bu bölümde incelenen eserin bestecisi ve esere konu olan olay ele alınmıştır.

2.1. Hatıra Ahmedli Cafer

1958 yılında Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de dünyaya gelen besteci, müzik eğitimine altı yaşındayken kuzeni Zemfira Kadirova ile başlamıştır. Ardından Bakü 16 No'lu Müzik Okulu'nun piyano sınıfına girmiş ve ilk bestesi olan “Elma” adlı çocuk şarkısını henüz yedi yaşındayken bestelemiştir. Bestecinin bu eseri, 1979'da Azerbaycan Radyo ve Televizyon Sanat Şurası tarafından satın alınarak “Benevşe Çocuk Korosu”nun repertuarına eklenmiştir. 1974-1978 yılları arasında Asef Zeynalli Müzik Lisesi'nin piyano bölümünde eğitim görmüştür. Aziz Azizov'dan kompozisyon dersleri alan Hatıra Ahmedli Cafer daha sonra besteci Arif Melikov (1933-2019) ile çalışmalarını sürdürmüştür. Melikov'un (1993-2019) “dahi” sıfatını uygun gördüğü besteci, (Cafer, 2020) 1980 yılında Rusya Müzik Akademisi'nin bestecilik bölümüne kabul edilmiştir. Burada Nikolay Myaskovski'nin (1881-1950) öğrencisi olan Nikolay İvanoviç Peyko (1916-1995) onun “doğuştan besteci” olduğunu dile getirmiştir (Cafer, 2021). Kompozisyonda Gennady Vladimirovich Çernov'un (1937), kontrapuanda ise Sovyetler Birliği'nin en ünlü öğretmenlerinden biri ve Kara Karayev'in (1918-1982) de hocası olan Henrich İlyich Litinsky'nin (1901-1985) öğrencisi olarak lisans ve lisansüstü eğitimini tamamlamıştır. Litinsky onun kuartetini (Yaylı Kuartet için Bayatılar) “müzikte yeni bir dil” olarak tanımlamıştır (21 Nisan 2015 H.Ü. Senfoni Orkestrası programından). Azerbaycan'da ünlü şef Niyazi Tağızade(1912-1984), onun oda orkestrası için yazmış olduğu “Eleji” adlı eserini seslendirecekken, erken ölümü nedeniyle eserinprömiyeri 1988 yılında oda orkestrası tarafından Rüstemov'un şefliğinde yapılmıştır. Liedleri Azerbaycan Teleradio şirketi tarafından alınmış ve her yıl 8 Mart'da televizyonda seslendirilmiştir. 1980 yılında yazdığı “Kervan” Piyano Albümü'ndeki “Dans” adlı eseri Moskova'daki “Müzik Fondu” basımevi tarafından “V, Uluslararası Piyano Eserleri” isimli kitaba eklenmiştir. 1982'de SSCB Kültür Bakanlığı “SSCB Besteciler Birliği” tarafından düzenlenen yarışmada "Keman ve Piyano için Sonat" adlı eseri ödül almıştır. 1985'de oda orkestrası için yazılmış “Eleji” adlı eseri SSCB “Müzik Fondu” tarafından satın alınarak Moskova'da seslendirilmiştir.

Besteci 1994 yılında Ankara'ya yerleşmiş ve 1994-1997 yılları arasında Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi'nde görev yapmıştır. Burada geçirdiği süreçte 6-9 yaş arası çocuklar için iki farklı çocuk opera-oyunu yazmış ve eserleri sahnelenmiştir. 1998-2000 yılları arasında Nahçıvan Pedagoji Üniversitesi'nde doçent olarak çalışan Hatıra Ahmedli

Cafer, daha sonra 2003-2006 yılları arasında Azerbaycan Bilimler Akademisi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde doktora eğitimini tamamlamıştır. Bestecinin Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanmış makaleleri ve Azerbaycan'ın ünlü kemancı ve müzikologlarından Server Ganiyev (1935-2010) hakkında yazmış olduğu bir kitabı bulunmaktadır. “Gitar için Solo Sonat” adlı eseri (2012) Başkent Müzik Evi tarafından nota olarak basılmıştır. 2008 yılında Bulgaristan'da düzenlenen “5. Uluslararası Konferans – Müzik Gelenekleri ve Modern Zamanlar” adlı konferansta “Bach'ın 48 Prelüd ve Füg'ünde İncil Konuları ve Matematik”, 2012 yılında Sofya Konservatuvarı'nda düzenlenen “Bulgaristan'daki 90 Yıllık Yüksek Müzik Eğitimi” konferansında “Shostakovich'in Viola Sanatının İncelenmesi”, 2013 yılında Bulgaristan Blagoevgrad'da düzenlenen “Uluslararası Bilimsel Konferans – Sanat ve Eğitim” adlı konferansta “Modern Azerbaycanlı Bestecilerin Bestelerindeki Trajedi Konusu” temasıyla bildiriler sunan besteci, 2014 yılı Ekim ayında Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı'nda ”Müziğin matematiği-Altın oran” ve aynı yılın Mart ayında “Kadın Besteciler”, 2015 yılı Nisan ayında Necmettin Erbakan Üniversitesi A.Keleşoğlu Eğitim Fakültesi'nde “Azerbaycan Müziği Dünden Bugüne”, “Azerbaycan kültürü içinde müziğin yeri” ve “Besteciler ve Eğitimciler” temalarıyla seminerler vermiştir. Orkestra ve oda müziği eserleri farklı dönemlerde Rusya, Azerbaycan, Bulgaristan, Belçika ve Türkiye'de seslendirilmiş olan besteci, piyano için 3 sonat, “Kervan” süit, ballad, 12 prelüd ve füg, keman sonatı, yaylı kuartet için “Bayatılar”, kuintet, viyola ve senfonik orkestra için konçerto ve “Aşıksayağı”, Viyola ve Piyano için sonat, Viyola İçin Minyatürler, “Dünyanın sesi” kantatı, yaylı orkestra için “Nedib”, senfonik orkestra için bale süiti, 200 kadar lied ve lied-şarkılar bestelemiştir.

Hatıra Ahmedli Cafer, 2012 yılında düzenlenen “İkinci Uluslararası Andrey Stoyanova Yarışması”nda Jüri Üyeliği, 2010 yılında TOBB Üniversitesi'nin Ankara'da düzenlediği “Türkler ve Bilim Sempozyumu”nda Sanat Yönetmenliği, 2014 yılında Ordu'da düzenlenen “Adım-Adım Bilime Doğru-6. Uluslararası Şenliği”nde Sanat Yönetmenliği, 2014 yılında Bolu'da düzenlenen “İpek Yolunda Müzik Kültürü ve Eğitimi Uluslararası Konferansı”nda Düzenleme Kurulu Üyeliği, yine 2014 yılı Kasım ayında Hazar Üniversitesi Grubunun ve HÜDAK'ın konserinde Sanat Kurulu Üyeliği ve 2015 yılında Bolu'da düzenlenen “6. Genç Müzisyenler Şenliği”nde Sanat Kurulu Üyeliği görevlerini üstlenmiştir. Bulgaristan Kültür Bakanlığı'nın izni ile besteciler ve eserlerinden oluşan bir CD yapılmıştır.

İpek Yolu orkestrası “Anadolu” adlı eserini seslendirmiş. (2017, Kadir Has Üniversitesi Cibali Kongre Salonundaki (ISME) “İstanbul'un Mirası” konulu konferansta (2019) davetli

konuşmacı olarak “Bach’ın Müzik Dilini Anlamak” konulu konferansı vermiştir.

2000 yılından itibaren Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı’nın Kompozisyon ve Orkestra Şefliği Bölümü’nde öğretim elemanı olarak görev yapan besteci, halen aynı kurumda görevini öğretim üyesi olarak sürdürmektedir.

2.2. Hatıra Ahmetli Cafer’in Müzik Dilinin Özellikleri

İlk eserini 7 yaşında besteleyen Hatıra Ahmetli Cafer yaratıcılığını 4 döneme ayırmaktadır. Bu dönemler Bakü, Moskova, Bakü ve Ankara dönemleridir. İlk Bakü döneminde; yani ilk eserlerinde Fikret Amirov (1922-1984), hocaları olan Azizov ile Melikov 'un eserlerinden etkilendiği görülmektedir. Bu bestecilerden özellikle Melikov ve Amirov hemen hemen müziğin her türünde eserler vermişlerdir. Hatıra Ahmedli Cafer, onlardan ve eserlerinden çok etkilenecek kendine örnek almıştır. Moskova dönemindeki eserlerinde daha çok makam ve edebiyatın derinliklerinden ilham aldığını görebiliriz. Bu dönemde yazmış olduğu “Keman ve Piyano için Sonat” ikinci bölümünde, Azerbaycan halk müziğinden alıntı kullanması ve “Yaylı Kuartet için Bayatılar” adlı eserinde de makam dizisi ve gelişme formu dikkat çekmektedir. Besteci üç Bayatı’dan oluşan bu kuartette bir ilk olarak, temayı cümlelere bölmüş sonra temanın cümlelerinin her gelişinde, vuruşlarının yerini değiştirerek onun çeşitlemelerini oluşturmuştur. Bu da esere serbestlik ve doğaçlama karakteri verir. Besteciye göre halk makamının varyantlı gelişme prensibi onun müziğini etkilemiştir.

Moskova döneminde yazdığı “Yaylı orkestra için Eleji” adlı eseri de makamsal müziğin gelişme prensibine dayanmıştır. Eser, besteci Karayev 'in öldüğü sene onun anısına yazılmıştır. Burada ses perdesi katmanlarının bireyselleşmesi, orkestrasyonun yoğunlaştırılması ve seyreltilmesi, kontrapantik katmanlar kullanmasının yanı sıra ilk kez bir diğer bestecinin, Karayev'in eserinden alıntı kullanmıştır. Bu eser çok çağdaş teknikte yazılmasına rağmen aynı zamanda milli köklere derinden bağlılığı onu özel kılmıştır. Eser 1985 yılında “SSCB Müzik Fondu” tarafından satın alınmıştır.

Besteci Bakü ‘ye döndüğü zaman 1. Karabağ savaşı ve 1990 yılının Ocak ayında Sovyet ordusunun Azerbaycan 'da yaptığı tarihte “Kara Ocak” olarak anılan döneme tanık olur. Bu dönemde besteci müziğinin anlaşılması için eserlerinde “sembollere” yer verir. Moskova döneminde kontrpuan hocası Litinsky ‘nin Johann Sebastian Bach (1685-1750) ‘ın prelüd ve füglerindeki semboller hakkında verdiği bilgiler besteciyi çok etkilemiş ve Bakü 'ye döndüğünde bunu eserlerinde kullanmaya çalışmıştır.

Hatıra Ahmedli Cafer, ünlü Rus müzikolog, besteci ve piyanist Boleslav Leopoldovich

Yavorsky (1877-1942) nin eserlerine ilgi duymuş ve sembolizm² konusunda kendisini örnek almıştır. Yavorsky'nin yaptığı gibi; Cafer de özellikle Bach'ın sürekli kullandığı motifleri, dini semboller ve olaylarla karşılaştırmıştır. Bach'ın BWV 1. kitap do diyez minör füg'ü kendisine sembolizm konusunda önemli bir örnek teşkil etmiştir.

Hatıra Ahmedli Cafer'in göz önüne alınması gereken bir diğer özelliği de eserlerinde "Müziğin Matematiği" yani "Altın oran"³ a önem vermesidir. Besteci "Bach'ın re minör Fantezi ve Füg'ün de Altın Oran" temalı bir bildiri sunmuştur. Cafer; eserin analizi sonucunda, Fantezi kısmının asimetrik bir simetri, Füg kısmının ise, aynalı simetri olduğu, sade matematik analizi sayesinde ortaya çıkarmaktadır. Müzik eserlerini farklı bakış açıları ile değerlendirebilmek eserlerin arasına yansıtacağı gibi, sahip olduğu gizemli güzelliğinin yanı sıra, matematiksel bir düzeninin de olduğunu bilmemizi sağlayacaktır.(Cafer, 2019)

Ankara'ya yerleştikten sonraki dönem; büyük ölçekli orkestra eserlerinin yanı sıra küçük ölçekli eserler de bestelemiştir. Bu eserlerde de Azerbaycan müziğinin derinliklerini klasik müziğin kuralları ile birleştirerek yeni ve özgün bir müzik dili oluşturmaya çalışmıştır.

2.3. Bestecinin Eser Listesi

"Elma" Çocuk Korosu ve piyano için şarkı söz: Halil Rıza (1967)

Piyano için 6 Prelüd ve 4 Şarkı (1968-1970)

Keman ve Piyano için "Eleji" (1971)

Piyano için 3 Süit, 3Prelüd ve Liedler (1974-1978)

Piyano için "Çocuk albümü" (1979)

Piyano için "Kervan" albüm (1980)

Soprano ve Piyano için 2 Lied. Söz: Rasul Hamzatov (1981)

Keman ve Piyano için Sonat (1982)

Yaylı Kuartet (1982)

Tenor ve Piyano için 2 Lied .Söz: Fuzuli ve Sabir (1983)

Yaylı orkestra için "Eleji"(1983)

"Dünyanın Sesi" Kantat - Tenor, Soprano, Çocuk korosu ve orkestra için (söz: Nazım

Hikmet, B.Vahabzade ve Nigar Refibeyli) (1984)

² Sembolizm: Fransa'da 1880'li yıllarda ortaya çıkan sanat akımı, edebiyat sanatının yanısıra müzik ve resimde de kendini göstermiştir.Sembolizm; gerçekçiliğe tepki olarak doğmuş, benzetme zenginliği yarattığı simgelere yer vererek duyguları uyumlu ses etikileriyle anlatmayı öngörmüştür. Sembolizm de şiiri sessiz bir şarkı olarak tanımlarken, müziği şiirin amacı durumunda getirmiş, sözcüklerin anlam değerinden çok müzikal değerine önem verilmiştir.Lirizm, bu anlayışın en önemli ögesidir.Romantizmle benzerlikler taşır. Sembolizmin öncüsü, ünlü şair Charles Baudelaire dir. "Ahmet Say" Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Cilt3,s297.

³ <http://www.altinsehiradana.com./makale/fibonacci-dizisi-ve-muzikte-altin-oran/333/>

Viyola ve Orkestra için Konçerto (1985)
Soprano, Mezzo soprano için Liedler (söz: M. Dilbazi) (1986)
Cello ve Piyano için “Ballad” (1987)
Piyano için 12 Prelüd ve Füg(1988-1990)
Piyano için 3 Sonat (1989-1993)
Piyano için Poema (1992)
“Tonton Çocuk” Opera-Oyun (1994/2006)
“Mersiye” Oda orkestrası ve ses için (söz. A.Sefa) (1998)
Soprano ve Piyano için Liedler (1999-2000) (söz: M.Gencevi, Heyranhanım)
“Eloğlu”Orkestra için Bale Sütleri (2002-2006)
Ses ve Piyano için Liedler; Hızı dağları ve Balama gurban (söz: M.Müşfig) (2003-2009)
“Nedib”Yaylı Orkestra için (2006-2007)
Ses , Viyola ve Piyano için “3 Bayatı” (2008)
Viyola ve Piyano için “9 Minyatür”(2009)
Viyola ve Piyano için Sonat (2010)
Keman ve Orkestra için “Yuğ”
Gitar için Solo Sonat (2011-2012)
“Monolog” Solo Flüt için (2013)
“Monodiya” Kontrbas ve Piyano için (2014)
Viyola için Solo Sonat (2014)
“Hocalı” Senfonik Şiir (2015)
Piyano için 5 Prelüd (2015)
Yaylı Orkestra için 3 Parça (2016)
Senfoni Orkestra için (2017)
“Lütfün de” Tenor ve Oda orkestrası içi. Söz: Şems-i Tebrizi
“Adagio” yaylı Orkestra için (432 Hz) (2018)
Keman ve Yaylı Orkestra için Konçerto (2018)
“ Duet” İki Viyola için. (2018)
“Güçtür Feleğin Yayı” Tenor, Koro ve Orkestra için (Söz: H.B.Veli) (2018)
“Elektronik Dans” Modern Bale ve elektronik için (2018)
Multimedya A. Elderoğlu resimleri için 3 elektronik müzik (2019)
“Monolog II” Solo Obua için (2019)
“Dünya Çocukları” 23 Nisan Çocuk Şarkısı. (Söz.M.Doğan Sarısözer) (2019)
“Türkan Saylan” Ses ve Piyano için Şarkı (2020)

“Bugün Vatan Gibiyim” Ses, Pişano ve Tar için (2020) Sözü: A. Beşirli

2.4. Hocalı Katliamı

Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de doğmuş olan bestecinin S.S.C.B. döneminde ve sonrasında hayatının hep bir yerinde var olan bu iki milletin dahil olduğu trajediyi 24 Ocak 2020 yılında kendisi ile yapılan ve kayıt altına alınan ikili görüşmede şu sözlerle ifade etmiştir: Bir hafta hastanede depresyon tedavisi gördüm. İnsanoğlu nasıl böyle bir şey yapabilir? 21. yy. eşiginde nasıl böyle bir olay yaşanabilir?... Rusya'da eğitim aldığım için Ermeni arkadaşım çoktu. Onları nasıl düşman olarak görebilirdim ki? Hepimiz çok ağır geçirdik o dönemi. O günleri her hatırladığımda ve eseri her çaldığımda hala aynı hisleri yaşıyorum (Cafer, kişisel iletişim, 24.01.2020).

Hocalı bölgesi 1991 yılı Ekim ayından itibaren Ermeni güçleri tarafından ablukaya alınmaya başlamış ve kara yolu ulaşımı kapanmıştır. Tek ulaşım kaynağı olabilecek helikopterin de vurulması ile hiçbir ulaşım seçeneği kalmamıştır. Ermeni faşizanlar; 1992 yılının 25 Şubat'ı 26 Şubat'a, bağlayan gecesinde, bölgedeki 366. Rus alayında desteğini alarak, 83 çocuk, 106 kadın ve 70 ten fazla yaşlı olmak üzere toplam 613 kişiyi öldürmüş, toplam 487 kişiyi de ağır yaralamıştır. Ancak birçok kişi de kayıp olduğundan, gerçek rakamın 2000 lerin üzerinde olduğu düşünülmektedir (Özarlan, 2014, s139). Şehrin elektrikleri sabote edilmiş ve Şubat ayı sonlarından itibaren şehir ağır silahlarla bombalanmaya başlanmıştır (Abbaslı, 2008, s. 3).

Azerbaycan'ın dağlık Karabağ bölgesinin merkezi konumunda yer alan Hocalı şehri zengin yeraltı kaynaklarına sahiptir. Çevre şehirleri birbirine bağlayan demiryolu ağı ve havaalanına sahip oluşu bölgeye stratejik bir önem kazandırmaktadır. Dolayısı ile Ermenilerin bölgeyi işgal etmelerindeki temel neden bu stratejik konumdur. Bu süreçte resmi rakamlara göre birçok insan hayatını kaybetmiş ve bu işgal sonuçları ağır izler bırakan bir trajediye dönüştürmüştür (Uçak, 2017, s. 65 – 77).

Tarihe Hocalı Katliamı olarak geçen bu olayda Ermeni güçleri şehirde yaşayan sivillere karşı insanlık suçu işlemişlerdir. Hocalı Katliamı günümüzde 27 ülke ve A.B.D.'nin 23 eyaleti tarafından siyaseten tanınmıştır.

3. BÖLÜM: SONAT-613'ün ANALİZİ

Bu çalışmada eserin dayandığı tarihsel olaylar ile bağlantılı olarak Sonat – 613'ün form ve müzikal analizi gerçekleştirilecektir.

Esere ait form yapısının saptanması, eseri oluşturan tematik malzemelerin tespit edilmesi ile birlikte 24 Ocak 2020 tarihinde eserin bestecisi Hatıra Ahmetli Cafer ile gerçekleştirilen ikili görüşme neticesinde elde edilen bilgiler ışığında analiz yöntemi ile, her bir formal yapıya ait tematik analizin ve müzikal yorumun gerçekleştirilmesi, eserde kullanılan besteleme tekniklerinin saptanması, eserde kullanılan piyano tekniklerinin saptanmasına çalışılacaktır.

3.1. Sonat – 613 Form Analizi

Eser, farklı ölçü gruplarından oluşan tek bölümlü bir sonat formundadır. Sonat bütünü ile göz önüne alındığında sonata ismini veren 613 rakamının hem eser içerisinde bulunan ölçülerdeki toplam vuruş miktarını hem de eserin bestelenme sürecine bestecinin konu edindiği Hocalı Katliamında, resmi rakamlara göre katledilen insanların sayısını gösterdiği görülmektedir. Hatıra Ahmedli Cafer burada her bir vuruşla bir insanın öldürüldüğünü sembolize etmektedir.

Eser genel hatlarıyla incelendiğinde aşağıda yer alan form analiz tablosu ortaya çıkmaktadır.

1					57				
SERĞİ					GELİŞME				
1	2	26	35	54	57	66	74	81	82
Giriş	Tema 1	Köprü	Tema 2	Köprü	Tema Dışı	Tema 1 (a)	Yeni fikir	T1 (a)	y.f.
					85	86	92	93	94
					T1 (a)	Adasio y.f.	Allegro T1 (a)	y.f.	T.1 (a)
	A		B1	B2	95	89	102	104	105
					y.f.	y.f.	T.d.	y.f.	T
					107	108	109	112	113
					y.f.	T.d.	y.f.	y.f.	y.f.
122					132				
EPİZOT					CODA				

Tablo 1. Form analizi tablosu

Esere ait form yapısı incelendiğinde eserin klasik sonat formundan hayli farklı olduğu görülmektedir.

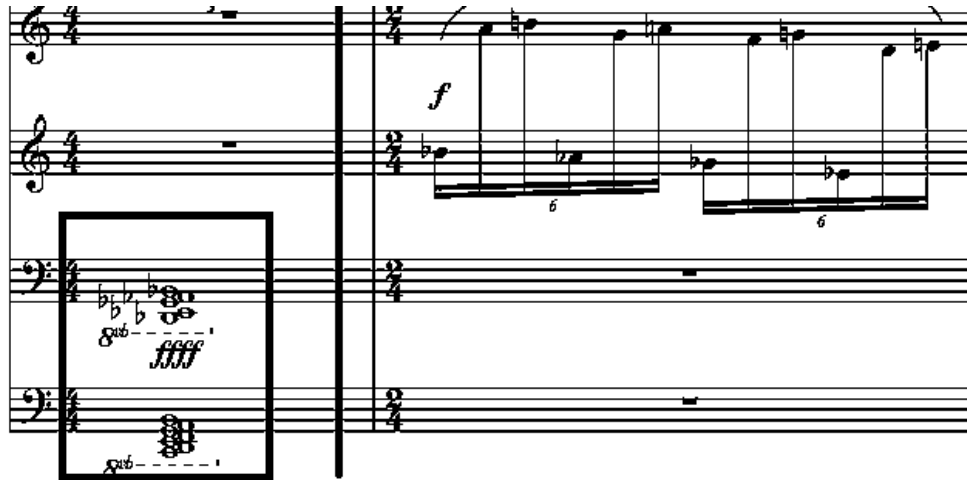
24.04.2020 tarihinde eserin bestecisi Hatıra Ahmedli Cafer ile yapılan ve kayıt altına alınan ikili görüşmede besteisi eseri ilk önce üç bölümlü olarak düşündüğünü ancak konu edindiği olayın büyüklüğünden dolayı “Yeniden Sergi” bölümüne dönmeyerek mazlumlari ve Ermeni faşizanlarını tekrar bir araya getirmek istemediğini belirtmiş ve eseri tek bölümlü olarak bestelemiştir.

Ayrıca, eser her ne kadar solo piyano için yazılmış olsa da bestecinin nota yazımında kullandığı çoklu porte, iyi ve kötünün bir arada bulunmasını istememesini sembolize etmektedir.

3.2. Sonat – 613 Müzikal Analizi

3.2.1. Sergi

Eser, bir ölçüden oluşan bir giriş akoruyla başlar. Bu akor çok yavaş bir tempoda kromatik olarak 12 sesin çok güçlü olarak duyurulmasıdır. Bu durum hem eserin ilham kaynağı olan Hocalı Katliamı'nın büyüklüğüne ve karanlığına bir vurgu hem de eserin genelinde hakim olacak olan kromatik öğelerin habercisi olarak yorumlanabilir.

Görsel 1. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, giriş bölümü (Ö. 1-2)

Hatıra Ahmedli Cafer, giriş akoru olarak kullandığı bu akoru 4/4 lük vuruşta, *fff* nüansta ve *molto lento* (çok ağır) çalınması gerektiğine dair belirteçler vermiştir. Bu güçlü nüans konu edilen olayın büyüklüğünü simgeleyen psikolojik bir dinamiktir. Besteci ile yapılan görüşmede kendisi; bu akorun siyah ve beyaz tuşlardan oluşarak iyilik ve kötülüğü, ayrıca tüm eserdeki dramatikliği sembolize ettiğini belirtmiştir.

İkinci ölçüden başlayarak eserde tema 1 olarak nitendirilebilecek yeni bir bölüm başlar. Bu bölüm altılama icrasıyla üç sestem oluşan bir motif (a motifi) üzerine kuruludur. Motif inici yarım ses ve çıkıcı tam ses tekrarlarıyla 48 kez tekrar eder. Burada piyano üzerinde kullanılan siyah ve beyaz tuşlar bir bakıma iyiliğin ve kötülüğün temsil etmektedir. Besteci ile yapılan ikili görüşmede bu konuyla ilgili olarak, dünyayı siyah-beyaz olarak gören kişilerin savaşı başlattığını ve bu yüzden a teması boyunca bir elin siyah ve diğer elin beyaz tuşlar çalması gerektiği en karakteristik görüşünü belirtmiştir. Bu da, eserdeki en karakteristik simbolizm düşüncesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Tema içerisinde kromatizme bağlı olarak tonal alanda bir belirsizlik hakimdir. *Presto* tempoda, 2/4 ölçülerde tema 1 i oluşturan üç ses motifi ve ardılı olan 48 tekrar aşağıda görsel 2 de gösterilmiştir.

The image displays a musical score for a piano piece, showing the transition from a slow section to a fast section. The score is written in 4/4 time and consists of four staves: two treble clefs and two bass clefs. The first section is marked *Molto lento* and features a *fff* dynamic marking. The second section is marked *Presto* and begins with a vertical line labeled **T1**. The motif **T1** is highlighted with a black box and includes a *f* dynamic marking. The motif is a three-note sequence: a half note followed by two quarter notes, with a slur over the last two notes. The notes are G4, A4, and B4 in the treble clef, and G3, A3, and B3 in the bass clef. The score also shows a key signature change from G major to B-flat major, indicated by two flat symbols (Bb and Eb) in the bass clef staves.

3

Measures 3 and 4 of a piano piece. The right hand features a melodic line with a slur over measures 3 and 4. The left hand plays a bass line with sixteenth-note chords, each marked with a '6' below the staff.

5

Measures 5 and 6 of a piano piece. The right hand continues the melodic line with a slur over measures 5 and 6. The left hand plays a bass line with sixteenth-note chords, each marked with a '6' below the staff.

8

Measures 8 and 9 of a piano piece. The right hand features a melodic line with a slur over measures 8 and 9. The left hand plays a bass line with sixteenth-note chords, each marked with a '6' below the staff.

Görsel 2. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, sergi bölümü, tema 1 (Ö. 2-25)

26. ölçüden başlayarak tema 1 içinde görülen ana motif üzerinde yeni bir melodik çizgi başlar. Karakteristik olarak tema 1'in devamı olan bir bölüm olmasına karşın melodi çizgisini üst oktaflara taşınarak eşlik armonisinden ayrıştırılmıştır. Melodide yer alan inici kromatik çizgi iki kez tekrar edilmiş ve ikinci tekrarda bir oktavı tamamlayarak kromatik dizinin

tamamı duyurulmuştur (ö. 26 – 31). Eşlik armonisinin bir oktav aşağıdan tekrar edilmesi melodiye zenginlik katmak içindir.

Hatıra Ahmetli Cafer'in dört partili bir yazım ile ifade ettiği bu bölme Köprü olarak değerlendirilmiştir. Köprüde kullanılan ve üst partide yer alan inici kromatik dizi sona erdikten sonra, üç partili yazıma geçilmiş (Ö. 32) ve bas partisinin do# - sol# inici oktav hareketlerinde iki partili yazıma dönülmüştür (Ö. 34).

Eşlik Armonisi

26

29

Görsel 3. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, sergi bölümü, köprü (Ö. 26-34)

32

12/8

35. ölçüden itibaren başlayan tema 2 ye ait ilk cümle 6 ölçülük bir pedal ses üzerinde tekrar eden 12/8'lik ölçülerde kendisini gösterir. Cümle içerisinde kullanılan motif (b motifi) çeşitlenerek çıkıcı olarak 4 lü, 5 li ve 6 lı hareketlerin ardından oktav yinelemeleri yaparak tekrar aynı yerine döner. Tempo ise Adagio'dur. Tema 2 nin ilk cümlesi (b1) ve onu oluşturan motife ait 10 ölçülük hareket aşağıdaki görsel 4 te gösterilmiştir. Bu ölçülerde katliamın acımasızlığı yakarışa benzer bir şekilde sembolize edilmiştir.

B1

35

35

8^{bb}

Görsel 4. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, sergi bölümü, tema 2, b1 cümlesi, (Ö.35-39)

37

37

8^{bb}

39

39

8^{bb}

40. ölçüden başlayarak 9/8 lik ölçüde b1 cümlesine ait motifin başlarında görülen 32 lik çıkıcı ritmik ve melodik hareketlerin bir benzeri beş ölçü boyunca tekrar eden (re) pedal sesi üzerinde b1 cümlesine ait bir uzama olarak karşımıza çıkar.

39

39

41

41

43

43

(G[♯])

(G[♯])

(G[♯])

Görsel 5. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, sergi bölümü, tema 2, b1 cümlesi (Ö. 40-44)

45. ölçüden başlayarak 6/8 lik ölçü içerisinde tema 2 ye ait olan b2 cümlesi olarak nitelendirebileceğimiz yeni bir bölüm başlar. Bu bölüm re den la ya inici kromatik hareket eden bas partisi üzerine kurulmuş ve c motifi olarak adlandırdığımız arpejlerin tekrarlarından oluşur.

Hatıra Ahmedli Cafer ile yapılan ikili görüşmede, besteci bu bölümün *Kremlin Saati* 'ne bir gönderme olduğunu vurgulamıştır (Cafer, Kişisel iletişim, 24.01.2020). Bu durum bir bakıma yaşanan trajedide Rusya'nın da rolü olduğunu sembolize etmektedir. Besteci; Kremlin saat kulelerindeki saatlerin 15 dakikada bir çalması ne kadar kesinse, bu olayda yaşanan trajedide Rusya'nın rolünün büyük olduğunu o kadar kesin olduğunu ifade etmiş ve Ermeni faşizanlarının kendi başlarına saldıracak güçleri olmadığını söylemiştir. Böylelikle burada da sembolizmden yararlanılmıştır.

Görsel 6. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, sergi bölümü, tema 2, b2 cümlesi (Ö. 45-53)

54. ölçüden itibaren b2 cümlesine ait tematik yapı inici bir hareketle üç ölçü boyunca tamamlayıcı bir köprü görevini üstlenerek sergi bölümünü gelişme bölümüne bağlamaktadır.

Görsel 7. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, sergi bölümü, tema 2, köprü (Ö. 54-56)

3.2.2. Gelişme

Gelişme bölümü 57. ölçüden başlar. 6/8 lik ölçü içerisinde dokuz ölçü boyunca bas partisinde duyulan re sesi üzerinde küçük değişiklikler yapılarak ilerlenmiştir. Bu bölümü oluşturan tematik yapı tema dışı olarak nitelendirilebilir. Gelişme bölümü içerisinde yer alan bu tema dışı formal öge kesit 1 olarak görsel 8 de gösterilmiştir.

The image displays two systems of musical notation for a development section. The top system features a grand staff with a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. The upper staff contains a trill-like figure, and the lower staff contains a rhythmic pattern. The text 'T.d.' is written below the lower staff. The bottom system also features a grand staff with a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. The upper staff contains a trill-like figure, and the lower staff contains a rhythmic pattern. The text 'T.d.' is written below the lower staff. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 6/8. The score is labeled 'Görsel 8' and 'Kesit 1'.

Görsel 8. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, gelişme bölümü, kesit 1 (Ö. 57-65)

Gelişme bölümünde 66. ölçüden başlayan kesit içerisinde tema 1 e ait motifsel yapı üçlemeler halinde kendisini göstermektedir.

T1 (a)

66

68

71

8va

ff

Görsel 9. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, gelişme bölümü, kesit 2 (Ö. 66-73)

Gelişme bölümü içerisinde 74. ölçüden başlayan yeni bir melodi başlar ve yedi ölçü boyunca çıkıcı bir hareket sergiler. Yeni fikir olarak adlandırılacak olan bu kesit besteci tarafından bir “imdat çağrısı” olarak betimlenmiş ve sembolize edilmiştir.

74

Y.f.

78

Görsel 10. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, gelişme bölümü, kesit 2 (Ö. 74-80)

81. ölçüden başlayarak gelişme bölümünde sık sık değişiklik gösteren ritmik yapılar (2/4, 5/4, 6/8, 3/4, 4/4) içerisinde görülen yeni fikir yapıları birbirlerine tema 1 motifiyle bağlanmış durumdadır.

81

T1 (a) Y.f.

85

T1 (a) Adagio Y.f.

Farklı tartımlardaki bu motifler, olayda yaşanan kaosu anlatmaya yardımcı olmaktadır.

The image displays three systems of musical notation for a piano sonata. The first system, starting at measure 90, shows a piano part with a 'rit.' marking and a treble part with an 'Allegro' marking. The second system, starting at measure 93, is marked 'Y.f.' and 'T1 (a)'. The third system, starting at measure 95, is marked 'Y.f.'. The score features complex rhythmic patterns, including triplets and sixteenth notes, and dynamic markings like 'rit.' and 'Y.f.'.

Görsel 11. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, gelişme bölümü, kesit 3 (Ö. 81-96)

97. ölçüden başlayarak gelişme bölümünde görülen 32 lik inisi motif ve eşlik eden bas akorlarından oluşan yeni fikirde Hatıra Ahmedli Cafer tarafından “katliamda insanların başlarına düşen taşları” sembolize ettiği belirtilmiştir (Cafer, 2020). Çünkü şehir Rus birlikleri tarafından, Ermeniler katliam yaptığı sırada bombalanmaktaydı. Günümüzde Hocalı kasabası bir harabeye dönüşmüştür. İlgili yeni fikir aşağıdaki görselde kesit 4 ile gösterilmiştir.

Y.f.

97

99

101

8va

8vb

Görsel 12. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, gelişme bölümü, kesit 4 (Ö. 97-101)

102. ölçüden başlayarak 8/8'lik ölçü içerisinde ikişer ölçü boyunca devam eden tema dışı malzeme bir sonraki kesitte görülecek olan inici yapıdaki yeni fikre ait malzemenin çıkıcı olarak kullanılması ile birlikte görsel 13 te gösterilmiştir.

T.d.

Y.f.

T.d.

Y.f.

T.d.

Y.f.

Görsel 13. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, gelişme bölümü, kesit 5 (Ö. 102-111)

112. ölçüden başlayarak 3/4 lük ölçüler içerisinde bir önceki kesitte görülen yeni fikre ait motif on ölçü boyunca devam eder ve gelişme bölümünü sonlandırır.

Y.f. *8va* Y.f.

112 *ff*

114 *8va*

116 *8va*

118 (*8va*)

120 6 3

Görsel 14. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, gelişme bölümü, kesit 6 (Ö. 111-121)

3.2.3. Epizot

Gelişme bölümü sona erdikten sonra klasik sonat formunda belirleyici bir öge olan yeniden sergi bölümü yerine b2 ye ait malzemelerle oluşturulmuş Epizot bölümü bulunmaktadır.

Besteci ile yapılan ikili görüşmede besteci yeniden sergi bölümünün kullanılmaması nedenini yaşanan katliamın tekrar etmesini istememesi olarak açıklamıştır. Ayrıca on ölçü boyunca devam eden Epizot bölümüne ait son ölçüde *ffff* nuansta besteciye ait olan Hiroşima Lied' inden alıntı yapılmıştır. İki eserde de bulunan bu dört forteli ölçü, olayın büyüklüğünün yarattığı acının Hiroşima faciasının şiddeti kadar olabileceğini sembolize etmektedir. (Cafer, 2021)

Musical score for measures 122-124. The score is written for piano and features a four-measure phrase. The top staff is in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The key signature has one flat (B-flat). The time signature is 4/4. The music begins with a forte (*ff*) dynamic. The first measure contains a whole note chord in the right hand and a whole note chord in the left hand. The second measure contains a half note chord in the right hand and a half note chord in the left hand. The third measure contains a quarter note chord in the right hand and a quarter note chord in the left hand. The fourth measure contains an eighth note chord in the right hand and an eighth note chord in the left hand. The score is marked with a dashed line and a vertical bar line at the end of the fourth measure, indicating a section break.

Musical score for measures 125-127. The score is written for piano and features a three-measure phrase. The top staff is in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The key signature has one flat (B-flat). The time signature is 4/4. The music begins with a forte (*ff*) dynamic. The first measure contains a whole note chord in the right hand and a whole note chord in the left hand. The second measure contains a half note chord in the right hand and a half note chord in the left hand. The third measure contains a quarter note chord in the right hand and a quarter note chord in the left hand. The score is marked with a dashed line and a vertical bar line at the end of the third measure, indicating a section break.

The image shows a musical score for a piano sonata. It consists of two systems of music. The first system starts at measure 128 and the second at measure 130. The music is written for piano and features a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. The score includes dynamic markings such as 'ppp' and '8vb'.

Görsel 15. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, epizot bölümü (Ö. 122-131)

3.2.4. Coda

Epizot bölümünün ardından 132. ölçüden başlayarak 6/8 lik ölçü içerisinde sekiz ölçü devam eden coda bölümü başlamaktadır.

Bu bölüm; Hatıra Ahmedli Cafer'in öğrencilik yıllarında bestelemiş olduğu, sözleri XII. yy da yaşamış olan Azerbaycanlı kadın şair Mahsati Gencevi'ye (1098-1185) ait olan "Bu Dünya bir saman çöpüne değmez." liedinden alıntılanmıştır.

Adagio olarak başlayan Coda bölümü *ppp* nüansa gelir ve eser sona erer.

Besteci bu bölümde de son olarak; dış ülkelerin olaydaki duyarsızlığını ve suskunluğunu, alıntı yapılan şiire ve üç piano nüansına dikkat çekerek sembolize etmiştir.

Adagio 8va

132

135

138

ppp

Görsel 16. Hatıra Ahmedli Cafer, Sonat – 613, coda bölümü (Ö. 132-139)

BULGULAR VE SONUÇ

Hatıra Ahmedli Cafer'in piyano için Sonat – 613 adlı eseri üzerine yapılan analiz ve değerlendirmeler sonucunda saptanan önemli bulgular ve sonuç aşağıda belirtilmiştir:

Sembolizm ile bağlantılı bulgular:

Eseri adını veren 613 rakamı bestecinin konu edindiği Hocalı Katliamı'nda resmi rakamlara göre ölen kişi sayısını sembolize etmektedir.

Klasik Sonat formundan farklı olarak gelişme bölümünden sonra gelmesi beklenen yeniden sergi bölümünün eserde bulunmaması esere konu edinilen olayın tekrar yaşanmaması dileğini sembolize etmektedir.

Eser içerisinde piyano yazısının ikiden fazla parti ile gösterimi iyi ve kötünün birbirine karışmaması gerektiğini sembolize etmektedir.

Sergi bölümü içerisinde yer alan b2 cümlesi Kremlin Saati'ni sembolize etmektedir.

Eserde piyano tuşlarının siyah ve beyaz rengi iyilik ve kötülüğü sembolize etmektedir.

Alımlama ile bağlantılı bulgular:

Eserin Epizot bölümü içerisinde yer alan son ölçü bestecinin daha önce yazmış olduğu Hiroşima Lied'inden alıntılanmıştır.

Eserin Coda bölümü bestecinin öğrencilik yıllarında yazmış olduğu *“Bu Dünya bir saman çöpüne değer.”* liedinin doğrudan alıntılanmasıdır.

Armoni:

Kromatizm benimsenmiştir. Eserde belirgin tonal alanlar bulunmamaktadır.

Bestecinin bu esere konu olan olayları tonal armoni ve formuyla ifade edebileceği düşünülmemektedir.

Teknik ile bağlantılı bulgular;

Eser içerisindeki formal yapılar kendisini oluşturan küçük tematik malzemelerin başka ses alanları içerisindeki tekrarlarından oluşmuştur.

Gelişme bölümü tema 1 (a), tema dışı ve yeni fikir malzemelerinden oluşturulan kesitler ile bestelenmiştir.

Piyano tekniği olarak; çoklu partilerde ve siyah – beyaz tuşlarda, sağ ve saol elin çapraz kullanılmasının yenilikçi bir ayrıntı olduğu gözlemlenmiştir.

Hatıra Ahmetli Cafer'in 1992 – 1993 yılları arasında yazmış olduğu ve konusunu Hocalı Katliamı'ndan alan bu eserin, çağdaş piyano repertuvarında sembolizmi temsil eden kromatizm ile yazılmış bir eser olarak yerini aldığı düşünölmektedir.

Bestecinin Hocalı Katliamı konusunda yazdığı ilk piyano eseri olması sebebiyle Sonat-613'ün tarihsel bir müzik olması açısından öneminin olduğu, ayrıca gerek form, gerek tartım, gerek müziğı açısından çağdaş müzik kültürüne yenilik getirdiğı sonucuna varılmıştır.

Bu bağlamda yaptığım çalışmanın; çağdaş piyano müziğinde sembolizmle bestelenmiş özgün bir örnek olarak, bu eseri çalmak, incelemek ve dinlemek isteyenlere faydalı olacağı, sembolize ettiğı öğelerin eserin konusunu tam olarak ifade ettiğı ve çağdaş piyano edebiyatının göz önüne alınması gereken örneklerinden biri olduğu öngörülmektedir.

KAYNAKLAR

- Abbaslı, Eldeniz. (2008). İnsanlık Ayıbı: Hocalı Katliamı. *Avraşelleri Dergisi*, s.3.
- Ahmedli Cafer, Hatıra. (2016). *Kompozisyon Eğitiminde Teknik Yöntem ve Karakter Analiz* Aksam.com.tr/güncel/hocali-katliamini-kim-nasil/kabul/ediyor/haber-826324
- Akyol, Ece. (2016) *Hatıra Ahmedli Cafer'in Viyola İçin Solo Sonatı'nın Form Analizi. İdil*, 5 /19, s. 49-73.
- Akyol, Selçuk. (2019). Hatıra Ahmedli Cafer'in Solo Obua için "Monolog II" Adlı Eserinin Form Analizi. *İdil*, 56, s. 455-462.
- Bahadır, Bumin. (2014). *Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi Açısından Hocalı Katliamı. Hacettepe HFD*, 4/1, s.187–214.
- Çöloğlu, Mesut Erdem. (2016). Debussy'nin Müziği ve Sembolist Şiir. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6 /2, 150-178.
- İlyasoğlu, Evin. (1994). *Zaman İçinde Müzik*. İstanbul Yapı Kredi Yayınları.
- Karaağaçlı, Muhammet Ali. (2020). *Hatıra Ahmedli Cafer'in Bestelediği "Hocalı" Senfonik Şiiri'nin Müzikal Karakter Yönünden Orkestral İncelemesi*. Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu. Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü. Kompozisyon ve Orkestra Şefliği Anasanat Dalı. Ankara.
- Kaya, İlhami. (2017). Müzikte Sembolizm Örneği: Requiem'in Biçimsel Değişimi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7/1, s. 179-186.
- Say, Ahmet. (2005). *Müzik Ansiklopedisi*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçak, Salih. (2017). 25. Yılında Hocalı Soykırımını Uluslararası Sempozyumu. *Tarih, Ders Almayanlar İçin Tekerrürden İbarettir*. Giresun. s. 65-77.
- Altinsehiradana.com./makale/fibonacci-dizisi-ve-müzikte-altin-oran/333/ Sistemi.
- Aa.com.tr/tr/dunyainsanlik-tarihinin-kara-lekesi-hocali-katliami/2157715
- <http://www.altinsehiradana.com./makale/fibonacci-dizisi-ve-müzikte-altin-oran/333/>

PIYANO İÇİN
SONAT NO 2
613

Hatira AHMEDLI CAFER

Molto lento

Presto

1992

3

5

8

8vb

fff

ff

6

6

6

6

6

6

6

6

6

6

6

10

Musical notation for measures 10-11. The treble clef staff features a slur over a sequence of eighth notes. The bass clef staff has a sixteenth-note accompaniment with '6' fingerings.

12

Musical notation for measures 12-13. The treble clef staff features a slur over a sequence of eighth notes. The bass clef staff has a sixteenth-note accompaniment with '6' fingerings.

14

Musical notation for measures 14-17. The treble clef staff features a slur over a sequence of eighth notes. The bass clef staff has a sixteenth-note accompaniment with '6' fingerings.

18

Musical notation for measures 18-20. The treble clef staff features a slur over a sequence of eighth notes. The bass clef staff has a sixteenth-note accompaniment with '6' fingerings.

21

Musical notation for measures 21-23. The treble clef staff features a slur over a sequence of eighth notes. The bass clef staff has a sixteenth-note accompaniment with '6' fingerings.

24

6 6 6 6

26

8va

6 6 6 6 6 6

29

6 6 6 6

6 6 6 6

32

Adagio

35

35

pp

p

8vb *8vb*

38

38

8vb

40

40

mp

8vb

43

43

mf

43

subito p

8vb

46

46

52

52

56

8vb

8vb

Musical score for measures 62-65. The system consists of two staves. The upper staff is in bass clef and features a melodic line with triplets of eighth notes. The lower staff is in bass clef and features a bass line with eighth notes. Dynamics are marked as *mf*, *f*, and *ff*. A dashed line labeled *8vb* is positioned below the lower staff.

Musical score for measures 66-68. The system consists of two staves. The upper staff is in bass clef and features a melodic line with triplets of eighth notes. The lower staff is in bass clef and features a bass line with eighth notes. Dynamics are marked as *f* and *ff*. A dashed line labeled *8vb* is positioned below the lower staff.

Musical score for measures 69-71. The system consists of two staves. The upper staff is in bass clef and features a melodic line with triplets of eighth notes. The lower staff is in bass clef and features a bass line with eighth notes. Dynamics are marked as *f* and *ff*. A dashed line labeled *8vb* is positioned below the lower staff.

Musical score for measures 72-75. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef and features a melodic line with triplets of eighth notes. The lower staff is in bass clef and features a bass line with eighth notes. Dynamics are marked as *fff* and *ff*.

76

Musical score for measures 76-80. The right hand features a complex, rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. The left hand plays a steady accompaniment of chords and single notes.

81

Musical score for measures 81-85. The right hand has a melodic line with dynamic markings *f* and *ff* and an *accel.* marking. The left hand has triplet patterns in the first half and eighth notes in the second half.

86

Molto lento
angustia

Musical score for measures 86-91. The tempo is **Molto lento** with the mood *angustia*. The right hand has a slow, ascending melodic line. The left hand has a steady accompaniment with dynamic markings *subito p* and *rit.*

92

Allegro

Musical score for measures 92-96. The tempo is **Allegro**. The right hand has a fast, rhythmic pattern with dynamic markings *mf* and *f*. The left hand has a steady accompaniment with triplet patterns.

95

97

98

100

6

6

6

6

3

3

8vb

102

6

3

105

6

3

Musical score for measures 107-108. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a 6/8 time signature. It features a melodic line with a slur over measures 107 and 108, and a triplet of eighth notes in measure 108. The lower staff is in bass clef with a 6/8 time signature, featuring a rhythmic accompaniment with accents (^) and a triplet of eighth notes in measure 108.

Musical score for measures 109-111. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a 3/4 time signature. It features a melodic line with a slur over measures 109-111 and an 8va marking above measure 110. The lower staff is in bass clef with a 3/4 time signature, featuring a rhythmic accompaniment with accents (^).

Musical score for measures 112-113. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a 3/4 time signature. It features a melodic line with a slur over measures 112-113 and 8va markings above measures 112 and 113. The lower staff is in bass clef with a 3/4 time signature, featuring a rhythmic accompaniment with accents (^), triplets (3), and sixteenth notes (6).

115 *8va*

115

117 *8va*

117

120

120

122

122 *ff*

8vb

125

125

8vb

128

128

8vb

131

8va

allargando

ffff

131

Molto lento (Amaramente)

8va-----

132

pp

afflito

135

138

morendo

ppp

ETİK BEYANI

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanat Çalışması Raporu Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Sanat Çalışması Raporunda,

- Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili esere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Sanat Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

09/08/2022

Bilge ÇİVRİL

Sanatta Yeterlik
Sanat Çalışması Raporu Orijinallik Raporu
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü

Sanat Çalışması Raporu Başlığı: **HATIRA AHMEDLİ CAFER'İN SONAT-613 ADLI ESERİNİN İNCELENMESİ**

Yukarıda başlığı verilen Sanat Çalışması Raporunun tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
09.08.2022	52	6168	17.06.2022	24	1878419475

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. 09/08/2022

Bilge ÇİVRİL

Öğrenci No.: N11150594

Anasanat/Anabilim Dalı: Piyano Arp Gitar

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
	X		

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR

Prof. Raife Güherdal ÇAKIRSOY

Proficiency In Art
Art Work Report Originality Report
HACETTEPE UNIVERSITY

Institute of Fine Arts

Title : **THE ANALYSIS OF HATIRA AHMEDLI CAFER'S SONATE - 613**

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
09.08.2022	52	6168	17.06.2022	24	1878419475

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval.
09.08.2022

Bilge ÇİVRİL

Student No.: N11150594

Department: Piyano Arp Gitar

Program/Degree (please mark): Piyano

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint Phd
	X		

SUPERVISOR PPROVAL

APPROVED

Prof. Raife Güherdal ÇAKIRSOY

YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin/raporumun tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Sanat Çalışması Raporunun kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin/sanat çalışması raporumun tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Sanat çalışması raporumda yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge** kapsamında tezim/sanat çalışması raporum aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... yıl ertelenmiştir.
- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir.
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

(1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

(3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü teze ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

09/08/2022

Bilge ÇİVRİL